

Nr 60.

Ankom till riksdagens kansli den 23 maj 1923 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer.

Under elfte huvudtiteln av den till innevarande riksdag avlåtna statsverkspropositionen hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på de propositioner om anvisande av medel för ändamålet, som kunde bliva förelagda riksdagen, *dels* i punkt 4 till beredande av dyrtidstillägg åt f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer för budgetåret 1923—1924 beräkna ett extra förslagsanslag av 3,800,000 kronor,

dels ock i punkt 40 till beredande av dyrtidstillägg åt f. d. militära befattningshavare för budgetåret 1923—1924 beräkna ett extra förslagsanslag av 2,400,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 9 mars 1923 avlåten proposition nr 210, under åberopaude av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

1) godkänna propositionen bilagda, nedan intagna förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer;

2) medgiva, att kostnaderna för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer, vilka varit anställda vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk och statens domäner eller vid av nämnda verk övertagna företag eller inrättningar, må bestridas av de medel, av vilka vederbörande verks omkostnader i övrigt bestridas;

3) för budgetåret 1923—1924 under elfte huvudtiteln såsom *extra* förslagsanslag anvisa

dels till dyrtidstillägg åt f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer ett belopp av 4,250,000 kronor;

dels ock till dyrtidstillägg åt f. d. militära befattningshavare ett belopp av 2,700,000 kronor.

Det propositionen bilagda förslaget till kungörelse är av följande lydelse:

Förslag

till

kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer.

§ 1.

F. d. befattningshavare i statens tjänst — avskedade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare där- under icke inbegripna — vilka äro berättigade till pension eller därmed jämförligt årligt understöd, som av Konung och riksdag till siffran bestämts eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder, äga med här nedan angivna begränsningar uppbära dyrtidstillägg till pensionen eller understödet.

§ 2.

Dyrtidstillägget beräknas, i enlighet med vad i §§ 3, 4 och 5 närmare stadgas, med ledning av det utav Kungl. Maj:t fastställda tal, som skall anses motsvara den efter ingången av augusti månad 1914 inträdda ökningen i levnadskostnader. Nytt sådant tal äger tillämpning från och med den månad, under vilken Kungl. Maj:ts beslut kungjorts, till den månad, under vilken Kungl. Maj:t må komma att fastställa annat tal.

§ 3.

Dyrtidstillägget utgår i förhållande till ett för månad beräknat tilläggsunderlag, bestämt på följande sätt.

Uppgår den å månad belöpande pensionen till 150 kronor eller därutöver, utgöres tilläggsunderlaget av pensionens belopp, dock högst 400 kronor.

Understiger pensionen 150 kronor för månad, motsvarar tilläggsunderlaget summan av pensionen och ett belopp av 30 kronor, dock att tilläggsunderlaget i sådant fall ej må överstiga 150 kronor och ej heller 160 procent av pensionsbeloppet.

§ 4.

Där annorlunda icke är i §§ 5 och 6 av denna kungörelse eller eljest i särskild ordning stadgat, utgår dyrtidstillägget i förhållande till tilläggsunderlaget efter ett procenttal, motsvarande hälften av talet för levnadskostnadsökningen och i förekommande fall avjämnat till närmast lägre hela tal; dock att beträffande befattningshavare, vilken vid början av det kalenderkvartal, som omfattar den månad, dyrtidstillägget avser, på grund av försörjningsplikt underhållit barn under 16 års ålder, dyrtidstillägget ökas med en tiondel.

Förhöjning av dyrtidstillägg inträder icke på grund av försörjningsplikt för barn, som i egenskap av pensionär äger åtnjuta dyrtidstillägg av statsmedel. Barn, vars föräldrar båda åtnjuta dyrtidstillägg enligt denna kungörelse, räknas endast till den av föräldrarna, som åtnjuter den högsta pensionsförmånen, eller, om nämnda förmåner äro lika, till fadern. Gift kvinnlig f. d. befattningshavare, vilkens man icke såsom befattningshavare i statens tjänst eller innehavare av lärarbefattning vid annan läroanstalt än statens eller såsom pensionär är berättigad till dyrtidstillägg av statsmedel, äger för barn tillgodonjuta förhöjning av dyrtidstillägget endast om mannen är på grund av bristande arbetsförmåga väsentligt urståndsatt att bidra till familjens underhåll.

Dyrtidstillägg utgår ej å i tilläggsunderlaget ingående öretal, som överstiger fullt kronotal. Vad av det beräknade dyrtidstillägget överskjuter helt kronotal bortfaller.

§ 5.

Till f. d. befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar eller statens vattenfallsverk, vilka åtnjuta pension enligt lagen den 4 juni 1920 (nr 254) angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid nämnda verk, till f. d. befattningshavare vid statens järnvägar, vilka pensionerats enligt de i Kungl. Maj:ts brev den 4 juni 1920 meddelade bestämmelser angående rätt till pension för viss personal, som vid statens övertagande av enskilda järnvägar eller bandelar övergått i statens järnvägars tjänst, så ock till f. d. befattningshavare, vilka åtnjuta pension enligt kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) med bestämmelser för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension eller enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 380) med bestämmelser för ordinarie tjänstemän vid lots- och fyrstaten i fråga om rätt till pension, ävensom till f. d. befattningshavare, som pensionerats enligt det för

landshövding från och med den 1 juli 1921 gällande pensionsunderlaget, skall dyrtidstillägg utgå i enlighet med föreskrifterna i § 4, dock med iakttagande att det i nämnda paragraf omförmälda procenttal skall minskas med 16 enheter.

§ 6.

Mom. 1. Dyrtidstillägg enligt stadgandena i § 4 må icke tillsammans med pensionen överstiga vad i § 5 avsedd f. d. befattningshavare, som pensionerats i samma eller motsvarande befattning inom vederbörande verk, erhåller i pension jämte dyrtidstillägg enligt stadgandena i sistnämnda paragraf.

Mom. 2. Pensionerat kvinnligt biträde skall, även om det verk, hon vid avgången från tjänsten tillhört, ännu icke undergått sådan reglering, att där anställda befattningshavare pensioneras enligt de i § 5 här ovan angivna pensioneringsgrunder, likväl vara underkastad bestämmelsen i mom. 1 av denna paragraf; och skall därvid såsom nytt pensionsunderlag för sådan tjänst anses det belopp, som i sådant avseende enligt förenämnda kungörelse den 29 juni 1921 (nr 456) fastställts att gälla för motsvarande befattning vid nyreglerat verk.

§ 7.

Där f. d. befattningshavare från mer än ett håll åtnjuter pension, som i § 1 omförmäles, skola pensionerna eller, om pension av beskaffenhet, som i § 4 sägs, åtnjutes jämte pension, som i § 5 avses, beträffande sistnämnda pension 80 procent av dess belopp sammanläggas. Det sammanlagda beloppet lägges till grund för beräkningen av dyrtidstillägget; och skall, där ej annat föranledes av bestämmelserna i § 9, dyrtidstillägg beräknas, om någon av pensionerna är av beskaffenhet, som i § 4 avses, enligt bestämmelserna i samma paragraf, men eljest enligt bestämmelserna i § 5.

Åtnjuter pensionstagare dyrtidstillägg såsom befattningshavare i statens tjänst eller äger han såsom innehavare av lärarbefattning vid annan läroanstalt än statens uppbära dyrtidstillägg av statsmedel, må dyrtidstillägg till pension utgå endast å så stor del av pensionen, att denna sammanlagd med den avlöning, varå dyrtidstillägg utgår, ej överstiger 650 kronor per månad för det fall, att dyrtidstillägg å avlöningen skall beräknas efter § 3 i kungörelsen med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, och 800 kronor för månad, därest dyrtidstillägg å avlöningen skall beräknas enligt bestämmelserna i § 4 av nämnda kungörelse; och skall för bestämmande av tilläggs-

underlag jämlikt § 3 ovan ökning av pensionsbeloppet äga rum, endast i den mån pensionen jämte avlöning, varå dyrtidstillägg utgår, icke överstiger 150 kronor för månad.

§ 8.

Dyrtidstillägg enligt här ovan i § 4 för vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst stadgade grunder utgår jämväl till:

1:o) den, som åtnjuter avlöning på indragningsstat utan tjänstgöringsskyldighet;

2:o) f. d. lärare och lärarinnor vid folkskolor, högre folkskolor eller kommunala mellanskolor, vid småskolor eller vid mindre folkskolor, f. d. biträdande eller extra ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskolor, f. d. lärare och lärarinnor vid med folkskoleseminarier förenade övningskolor, vid av landsting eller städer upprättade småskoleseminarier, vid privata småskoleseminarier, vid lappmarks ecklesiastikverks skolor, vid enskilda skolor och barnhem samt vid av landsting eller städer inrättade skyddshem ävensom f. d. veterinärer, sjuksköterskor och barnmorskor samt därmed jämställda befattningshavare, vilka äro berättigade till pension från statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.;

3:o) f. d. befattningshavare hos statens järnvägar, vilken enligt lagen den 12 mars 1886 (nr 7) angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift uppbär ersättning för skada, som han ådragit sig under förrättandet av arbete i statens järnvägars tjänst;

4:o) f. d. befattningshavare hos enskilt företag, som numera övertagits av staten, därest han genom statens försorg uppbär pension eller understöd i sådan egenskap;

5:o) f. d. lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, vilka antingen av statsmedel åtnjuta tilläggspension, beräknad enligt de grunder, som angivas i kungörelsen den 31 december 1917 (nr 965) angående tilläggspensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna med däri sedermera vidtagna ändringar eller i kungörelsen den 18 november 1921 (nr 703) angående tilläggspensioner åt vissa vid statsunderstödda enskilda läroanstalter anställda lärarinnor, vilka avgå med pension med utgången av juni 1921, eller ock jämlikt samma grunder skulle varit berättigade till sådan tilläggspension, därest ej den reglementsenliga pensionen uppgått till eller överstigit det i kungörelsen stadgade maximibeloppet för totalpensionen;

6:o) f. d. befattningshavare vid undervisningsanstalter för dövstumma, skolhemmet i Vänersborg för blinda med komplicerat lyte,

folkhögskolor och lantmannaskolor samt sinnesslöanstalter och vanförestalter, vilka äro berättigade till pension från dövstumläraernas pensionsanstalt; samt

7:o) f. d. lasarettsläkare och f. d. extra provinsialläkare, till vilkas pensionering bidrag lämnas av statsmedel;

och beräknas därvid tilläggsunderlaget i fall, som avses i 1:o), efter den utgående avlöningen, i de i 2:o), 4:o) och 6:o) omnämnda fallen efter pensionen eller understödet, i fall, som angives i 3:o), efter ersättningens belopp, i de i 5:o) avsedda fall efter summan av de belopp, som utgå från vederbörande pensionsanstalter och såsom tilläggs pension av statsmedel, där sådan tilläggs pension förekommer, samt i fråga om de under 7:o) omnämnda befattningshavare efter pensionsbeloppet, med inberäkning av det belopp, som i förekommande fall utgår av lands-ting eller stad, dock att i sistnämnda fall dyrtidstillägget utgår allenast med vad av det beräknade tillägget belöper å den av statsmedel utgående del av pensionen.

§ 9.

Pension, som utgår till sådan f. d. befattningshavare vid numera av staten övertagen järnväg, vilken med pension avgått från tjänst vid järnvägen redan innan den övertagits av staten, likställs i här ifrågasvarande avseende med pension av i § 1 angivet slag; och skall dyrtidstillägget beräknas enligt bestämmelserna i § 4.

Detsamma gäller pension, som från enskilda järnvägarnas pensionskassa eller med denna jämförlig pensionsinrättning utgår till f. d. befattningshavare vid statens järnvägar; dock att beträffande den, som jämte sådan pension åtnjuter pension från statens järnvägar, avpassad enligt bestämmelserna i Kungl. Maj:ts brev den 4 juni 1920 angående rätt till pension för viss personal, som vid statens övertagande av enskilda järnvägar eller bandelar övergått i statens järnvägars tjänst, dyrtidstillägg å honom sålunda tillkommande sammanlagd pensionsförmån skall beräknas enligt bestämmelserna i § 5 av denna kungörelse.

§ 10.

Om till dyrtidstillägg enligt denna kungörelse berättigad avlidit, innan detsamma till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbhuset; och utgår dyrtidstillägget i sådant fall för samma tid, för vilken pension får uppbäras.

§ 11.

Till hjälp vid dyrtidstilläggets uträkning utfärdar Kungl. Maj:t nödiga tabeller.

§ 12.

Dyrtidstillägget utbetalas i sammanhang med pension enligt de närmare föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelas.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1923, från och med vilken dag kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 357) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer upphör att gälla.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I samband med förevarande proposition har utskottet till behandling förehaft två inom första kammaren av herr *Julin* väckta, till utskottet hänvisade motioner nr 208 och 209. I förstnämnda motion hemställes, »att riksdagen måtte besluta, att, med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 210, dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer må fortfara att utgå enligt nu gällande bestämmelser.»

I sistnämnda motion hemställes, »att riksdagen ville besluta att, med slopande av § 6 mom. 1 av det till Kungl. Maj:ts proposition nr 210 fogade förslaget till kungörelse, i blivande bestämmelser om dyrtidstillägg åt pensionärer skall införas rätt till personliga dyrtidstillägg för pensionär på reglerad stat i överensstämmelse i tillämpliga delar med vad som för närvarande gäller om personliga dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.»

Beträffande motiveringen för dessa yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna.

Såsom departementschefen i sitt anförande till statsrådsprotokollet erinrat, hava grunderna för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst i möjligaste mån anpassats efter de bestämmelser, som gällt för de i tjänst varande befattningshavarna. De förändringar i

Utskottet.

jämförelse med nu gällande grunder för beräkning av dyrtidstillägget åt pensionärerna, som innefattas i Kungl. Maj:ts föreliggande förslag, ansluta sig också i det stora hela till de av Kungl. Maj:t i propositionen nr 2 föreslagna förändringarna i bestämmelserna för dyrtidstillägg till statstjänarna. Sistnämnda förslag, som innebär en bekräftning av nu utgående dyrtidstillägg åt i tjänst varande befattningshavare, har numera i huvudsak godkänts av riksdagen. Av flera skäl — icke minst de statsfinansiella — bör en motsvarande reduktion av dyrtidstilläggen till pensionärerna genomföras, och har utskottet därvid i allt väsentligt kunnat ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet har sålunda icke kunnat biträda herr Julius i ovanberörda motiou nr 208 framställda yrkande om avslag å Kungl. Maj:ts föreliggande proposition och bibehållande av nu gällande bestämmelser.

Enligt det förslag i fråga om dyrtidstillägg till befattningshavare i statens tjänst, som av Kungl. Maj:t i propositionen nr 2 framlagts för innevarande riksdag, skulle dyrtidstillägget åt befattningshavare, vilken på grund av försörjningsplikt underhåller barn under 16 års ålder, ökas med en tiondel. Ett stadgande av samma innehåll återfinnes även i Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl.

Utskottet vill erinra därom, att riksdagen med ändring av Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 2 beslutit, att beträffande befattningshavare, vilken på grund av försörjningsplikt underhållit barn under 16 års ålder, dyrtidstillägget skall ökas med ett belopp, räknat efter 4 kronor vid de reglerade verken och 5 kronor vid de oreglerade för månad och för varje sålunda underhållet barn, dock högst med det belopp, vartill det procentuella dyrtidstillägget för motsvarande tid uppgår.

Detta riksdagens beslut, som föranletts av önskan att minska verkningarna av reduktionen av dyrtidstilläggen för de lägst avlönade statstjänarna med barnrika familjer, synes utskottet av beskaffenhet att böra föranleda ändring i Kungl. Maj:ts förslag angående dyrtidstillägg till f. d. befattningshavare i statens tjänst. Utskottet har därvid funnit sig böra föreslå, att barntilläggen jämväl i sistnämnda fall skola utgå med ett fast belopp, nämligen 4 kronor å reglerade pensioner och 5 kronor å oreglerade pensioner för månad och barn under 16 års ålder. Någon anledning att bestämma ifrågavarande barntillägg för pensionärerna till ett lägre belopp än de för befattningshavare fastställda har icke synts föreligga, helst som på grund av det ringa antalet barn i förevarande fall en dylik åtgärd synts sakna statsfinansiell betydelse.

För undvikande av att i något fall överkompensation skulle kunna

komma att utgå, har vidare i överensstämmelse med vad som beslutits i fråga om dyrtidstillägg åt befattningshavare, ansetts böra föreskrivas, att dyrtidstillägget ej må i förhållande till pensionen — däri inbegripet pensionstillägg — överstiga dubbelt det procenttal, som motsvarar hälften av talet för levnadskostnadsökningen, avjämnat till närmast lägre hela tal. Härav betingade ändringar i §§ 4 och 5 hava införts i förslaget till kungörelse i ämnet.

Beträffande det av herr Julin i motionen nr 209 framställda förslaget får utskottet anföra följande.

Enligt nu gällande grunder för dyrtidstillägg till f. d. befattningshavare i statens tjänst (§ 5) skall, därest pension av äldre typ med därå belöpande dyrtidstillägg överstiger den nyreglerade pensionen för samma befattning med dyrtidstillägg å sistnämnda pension, avdrag å dyrtidstillägget för innehavare av äldre pension äga rum med sådant belopp, att summan av pension och dyrtidstillägg icke överstiger vad innehavare av nyreglerad pension i samma eller motsvarande befattning erhåller i pension jämte dyrtidstillägg. Enahanda stadgande återfinnes i § 6 av det nu föreliggande förslaget till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst.

Motionären erinrar därom, att i nu gällande kungörelse för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst stadgas, att därest för befattningshavare med nyreglerad avlöning löneinkomsten jämte dyrtidstillägg understiger vad som skulle utgjort befattningshavarens löneinkomst närmast före övergången till den nya lönestaten jämte dyrtidstillägg därå, befattningshavaren äger åtnjuta gottgörelse härför i form av personligt dyrtidstillägg. Motionärens förslag går ut på att i stället för den nuvarande bestämmelsen i § 5 av kungörelsen för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare bör införas ett stadgande, varigenom rätt till personliga dyrtidstillägg medgives pensionärer på reglerad stat i överensstämmelse med vad som gäller i fråga om dylika tillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Utskottet vill framhålla, att ifrågakvarande bestämmelse i § 5 av nu gällande kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst infördes från och med den 1 juli 1922 på förslag av 1921 års pensionskommitté. Syftet med bestämmelsen var att förhindra, att i samma befattning äldre pension jämte dyrtidstillägg skulle kunna överstiga reglerad pension jämte dyrtidstillägg.

Detta sätt för undanröjande av ojämnheter, som måste uppstå genom att skillnaden mellan nyreglerad pension och pension av äldre

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 8 saml. 53 häft. (Nr 60.) 2

typ i vissa fall är jämförelsevis obetydlig, synes utskottet böra bibehållas. Ett bifall till motionärens förslag skulle givetvis medföra ökade kostnader samt i viss mån rubba enhetligheten i den av Kungl. Maj:t föreslagna revisionen av dyrtidstilläggen. Utskottet har sålunda icke funnit tillräcklig anledning föreligga för ändring i de bestämmelser för utjämning av inkomsterna av reglerade och oreglerade pensioner jämte dyrtidstillägg, vilka antagits av förlidet års riksdag och jämväl bibehållits i Kungl. Maj:ts föreliggande förslag.

Beträffande verkningarna av utskottets förslag får utskottet hänvisa till nedanstående tabell, av vilken framgår att de föreslagna dyrtidstilläggen innebära en sänkning i förhållande till de nu utgående med undantag för de lägsta pensionerna till f. d. befattningshavare med barn, å vilka pensioner dyrtidstilläggen komma att ökas något. I jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag företer utskottets förslag i följd av det fasta barntilläggets införande en viss höjning av dyrtidstillägget å låga pensioner, men däremot minskning å de högre pensionerna — allt i vad avser pensionärer med barn. I fråga om pensionärer utan barn innebär utskottets förslag icke någon förändring av Kungl. Maj:ts förslag.

**Dyrtdstillägg för år åt f. d. befattningshavare i statens tjänst vid en levnads-
kostnadsindex av 175¹.**

Pensions- belopp kr.	Dyrtdstillägg & oregerade pensioner				Dyrtdstillägg & reglerade pensioner			
	enligt nuvarande grunder		enligt utskottets förslag		enligt nuvarande grunder		enligt utskottets förslag	
	kr.	%	kr.	%	kr.	%	kr.	%
<i>Pensionär utan barn.</i>								
100	65	65	59	59	36	36	34	34
500	325	65	296	59	180	36	168	34
1,000	566	57	503	50	360	36	286	29
1,500	741	49	666	44	502	33	378	25
2,000	916	46	740	37	598	30	420	21
2,500	1,091	44	925	37	694	28	525	21
3,000	1,266	42	1,110	37	790	26	630	21
3,500	1,441	41	1,295	37	886	25	735	21
4,000	1,616	40	1,480	37	982	25	840	21
4,500	1,791	40	1,665	37	1,078	24	945	21
5,000	1,966	39	1,776	36	1,174	23	1,008	20
5,500	2,141	39	1,776	32	1,270	23	1,008	18
6,000	2,316	39	1,776	30	1,366	23	1,008	17
<i>Pensionär med ett barn.</i>								
100	65	65	74	74	36	36	42	42
500	325	65	356	71	180	36	210	42
1,000	602	60	563	56	360	36	334	33
1,500	777	52	726	48	527	35	426	28
2,000	952	48	800	40	623	31	468	23
2,500	1,127	45	985	39	719	29	573	23
3,000	1,302	43	1,170	39	815	27	678	23
3,500	1,477	42	1,355	39	911	26	783	22
4,000	1,652	41	1,540	38	1,007	25	888	22
4,500	1,827	41	1,725	38	1,103	25	993	22
5,000	2,002	40	1,836	37	1,199	24	1,056	21
5,500	2,177	40	1,836	33	1,295	24	1,056	19
6,000	2,352	39	1,836	31	1,391	23	1,056	18
<i>Pensionär med tre barn.</i>								
100	65	65	74	74	36	36	42	42
500	325	65	370	74	180	36	210	42
1,000	650	65	683	68	360	36	420	42
1,500	849	57	846	56	540	36	522	35
2,000	1,024	51	920	46	674	34	564	28
2,500	1,199	48	1,105	44	770	31	669	27
3,000	1,374	46	1,290	43	866	29	774	26
3,500	1,549	44	1,475	42	962	27	879	25
4,000	1,724	43	1,660	41	1,058	26	984	25
4,500	1,899	42	1,845	41	1,154	26	1,089	24
5,000	2,074	41	1,956	39	1,250	25	1,152	23
5,500	2,249	41	1,956	36	1,346	24	1,152	21
6,000	2,424	40	1,956	33	1,442	24	1,152	19

¹ Dyrtdstilläggen äro beräknade utan hänsyn till i § 4 sista stycket föreskrivna avrundningar.

De av utskottet föreslagna förändringarna i sättet för beräkning av barn tilläggen torde icke behöva föra leda någon ändring i de av Kungl. Maj:t äskade anslagsbeloppen.

Under åberopande av vad utskottet sålunda anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition samt med avslag å herr Julins ovanberörda motioner, må

1) godkänna bifogade förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer, (Bilaga A);

2) medgiva, att kostnaderna för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer, vilka varit anställda vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk och statens domäner eller vid av nämnda verk övertagna företag eller inrättningar, må bestridas av de medel, av vilka vederbörande verks omkostnader i övrigt bestridas;

3) för budgetåret 1923—1924 under elfte huvudtiteln såsom *extra* förslagsanslag anvisa

dels till dyrtidstillägg åt f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer ett belopp av 4,250,000 kronor;

dels ock till dyrtidstillägg åt f. d. militära befattningshavare ett belopp av 2,700,000 kronor.

Stockholm den 23 maj 1923.

På bankoutskottets vägnar:

BERNH. ERIKSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren: herrar *Gustafsson*, *Lindley**, *Öhngren*, *Vindahl**, *Johansson*, *Malmberg* och *Carlsson*;

av andra kammaren: herrar *Eriksson* i Grängesberg, *Borggren*, *Hamrin**, *Winkler*, *Lovén*, *Höglund*, *Strindlund* och *Bergström*.

* Ej deltagit i utlåtandets justering.

*Bilaga A.***Förslag**

till

kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer.

§ 1.

F. d. befattningshavare i statens tjänst — avskedade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare där- under icke inbegripna — vilka äro berättigade till pension eller därmed jämförligt årligt understöd, som av Konung och riksdag till siffran be- stämts eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder, äga med här nedan angivna begränsningar uppbära dyrtidstillägg till pensionen eller understödet.

§ 2.

Dyrtidstillägget beräknas, i enlighet med vad i §§ 4 och 5 närmare stadgas, med ledning av det utav Kungl. Maj:t fastställda tal, som skall anses motsvara den efter ingången av augusti månad 1914 inträdda ökningen i levnadskostnader. Nytt sådant tal äger tillämpning från och med den månad, under vilken Kungl. Maj:ts beslut kungjorts, till den månad, under vilken Kungl. Maj:t må komma att fastställa annat tal.

§ 3.

Dyrtidstillägget utgår i förhållande till ett för månad beräknat tilläggsunderlag, bestämt på följande sätt.

Uppgår den å månad belöpande pensionen till 150 kronor eller därutöver, utgöres tilläggsunderlaget av pensionens belopp, dock högst 400 kronor.

Understiger pensionen 150 kronor för månad, motsvarar tilläggs- underlaget summan av pensionen och ett belopp av 30 kronor, dock att tilläggsunderlaget i sådant fall ej må överstiga 150 kronor och ej heller 160 procent av pensionsbeloppet.

§ 4.

Där annorlunda icke är i §§ 5 och 6 av denna kungörelse eller eljest i särskild ordning stadgat, utgår dyrtidstillägget i förhållande till tilläggsunderlaget efter ett procenttal, motsvarande hälften av talet för

levnadskostnadsökningen och i förekommande fall avjämnat till närmast lägre hela tal; dock att beträffande befattningshavare, vilken vid början av det kalenderkvartal, som omfattar den månad, dyrtidstillägget avser, på grund av försörjningsplikt underhållet barn under 16 års ålder, dyrtidstillägget ökas med ett belopp, räknat efter 5 kronor för månad och varje sålunda underhållet barn, dock med iakttagande därav, att dyrtidstillägget i förhållande till pensionen icke må överstiga dubbla talet av ovan omförmälda procenttal.

Förhöjning av dyrtidstillägg inträder icke på grund av försörjningsplikt för barn, som i egenskap av pensionär äger åtnjuta dyrtidstillägg av statsmedel. Barn, vars föräldrar båda åtnjuta dyrtidstillägg enligt denna kungörelse, räknas endast till den av föräldrarna, som åtnjuter den högsta pensionsförmånen, eller, om nämnda förmåner äro lika, till fadern. Gift kvinnlig f. d. befattningshavare, vilkens man icke såsom befattningshavare i statens tjänst eller innehavare av lärarbefattning vid annau läroanstalt än statens eller såsom pensionär är berättigad till dyrtidstillägg av statsmedel, äger för barn tillgodonjuta förhöjning av dyrtidstillägget endast om mannen är på grund av bristande arbetsförmåga väsentligt urståndssatt att bidra till familjens underhåll.

Dyrtidstillägg utgår ej å i tilläggsunderlaget ingående öretal, som överstiger fullt krontal. Vad av det beräknade dyrtidstillägget överskjuter helt krontal bortfaller.

§ 5.

Till f. d. befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar eller statens vattenfallsverk, vilka åtnjuta pension enligt lagen den 4 juni 1920 (nr 254) angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid nämnda verk, till f. d. befattningshavare vid statens järnvägar, vilka pensionerats enligt de i Kungl. Maj:ts brev den 4 juni 1920 meddelade bestämmelser angående rätt till pension för viss personal, som vid statens övertagande av enskilda järnvägar eller bandelar övergått i statens järnvägars tjänst, så ock till f. d. befattningshavare, vilka åtnjuta pension enligt kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) med bestämmelser för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension eller enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 380) med bestämmelser för ordinarie tjänstemän vid lots- och fyrstaten i fråga om rätt till pension, ävensom till f. d. befattningshavare, som pensionerats enligt det för landshövding från och med den 1 juli 1921 gällande pensionsunderlaget skall dyrtidstillägg utgå i enlighet med föreskrifterna i § 4, dock

med iakttagande därav, att det i nämnda paragraf omförmälda procenttal skall i varje särskilt fall minskas med 16 enheter, samt att det belopp, varmed dyrtidstillägget ökas för varje underhållet barn, utgör 4 kronor.

§ 6.

Mom. 1. Dyrtidstillägg enligt stadgandena i § 4 må icke tillsammans med pensionen överstiga vad i § 5 avsedd f. d. befattningshavare, som pensionerats i samma eller motsvarande befattning inom vederbörande verk, erhåller i pension jämte dyrtidstillägg enligt stadgandena i sistnämnda paragraf.

Mom. 2. Pensionerat kvinnligt biträde skall, även om det verk, hon vid avgången från tjänsten tillhört, ännu icke undergått sådan reglering, att där anställda befattningshavare pensioneras enligt de i § 5 här ovan angivna pensioneringsgrunder, likväl vara underkastad bestämmelsen i mom. 1 av denna paragraf; och skall därvid såsom nytt pensionsunderlag för sådan tjänst anses det belopp, som i sådant avseende enligt förenämnda kungörelse den 29 juni 1921 (nr 456) fastställts att gälla för motsvarande befattning vid nyreglerat verk.

§ 7.

Där f. d. befattningshavare från mer än ett håll åtnjuter pension, som i § 1 omförmäles, skola pensionerna eller, om pension av beskaffenhet, som i § 4 sägs, åtnjutes jämte pension, som i § 5 avses, beträffande sistnämnda pension 80 procent av dess belopp sammanläggas. Det sammanlagda beloppet lägges till grund för beräkningen av dyrtidstillägget; och skall, där ej annat föranledes av bestämmelserna i § 9, dyrtidstillägg beräknas, om någon av pensionerna är av beskaffenhet, som i § 4 avses, enligt bestämmelserna i samma paragraf, men eljest enligt bestämmelserna i § 5.

Åtnjuter pensionstagare dyrtidstillägg såsom befattningshavare i statens tjänst eller äger han såsom innehavare av lärarbefattning vid annan läroanstalt än statens uppbara dyrtidstillägg av statsmedel, må dyrtidstillägg till pension utgå endast å så stor del av pensionen, att denna sammanlagd med den avlöning, varå dyrtidstillägg utgår, ej överstiger 650 kronor per månad för det fall, att dyrtidstillägg å avlöningen skall beräknas efter § 3 i kungörelsen med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, och 800 kronor för månad, därest dyrtidstillägg å avlöningen skall beräknas enligt bestämmelserna i § 4 av nämnda kungörelse; och skall för bestämmande av tilläggsunderlag jämlikt § 3 ovan ökning av pensionsbeloppet äga rum, endast

i den mån pensionen jämte avlöning, varå dyrtidstillägg utgår, icke överstiger 150 kronor för månad.

§ 8.

Dyrtidstillägg enligt här ovan i § 4 för vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst stadgade grunder utgår jämväl till:

1:o) den, som åtnjuter avlöning på indragningsstat utan tjänstgöringsskyldighet;

2:o) f. d. lärare och lärarinnor vid folkskolor, högre folkskolor eller kommunala mellanskolor, vid småskolor eller vid mindre folkskolor, f. d. biträdande eller extra ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskolor, f. d. lärare och lärarinnor vid med folkskoleseminarier förenade övnings-skolor, vid av landsting eller städer upprättade småskoleseminarier, vid privata småskoleseminarier, vid lappmarks ecklesiastikverks skolor, vid enskilda skolor och barnhem samt vid av landsting eller städer inrättade skyddshem ävensom f. d. veterinärer, sjuksköterskor och barnmorskor samt därmed jämställda befattningshavare, vilka äro berättigade till pension från statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.;

3:o) f. d. befattningshavare hos statens järnvägar, vilken enligt lagen den 12 mars 1886 (nr 7) angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift uppbär ersättning för skada, som han ådragit sig under förrättandet av arbete i statens järnvägars tjänst;

4:o) f. d. befattningshavare hos enskilt företag, som numera övertagits av staten, därest han genom statens försorg uppbär pension eller understöd i sådan egenskap;

5:o) f. d. lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, vilka antingen av statsmedel åtnjuta tilläggspension, beräknad enligt de grunder, som angivas i kungörelsen den 31 december 1917 (nr 965) angående tilläggspensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna med däri sedermera vidtagna ändringar eller i kungörelsen den 18 november 1921 (nr 703) angående tilläggspensioner åt vissa vid statsunderstödda enskilda läroanstalter anställda lärarinnor, vilka avgå med pension med utgången av juni 1921, eller ock jämlikt samma grunder skulle varit berättigade till sådan tilläggspension, därest ej den reglementsenliga pensionen uppgått till eller överstigit det i kungörelsen stadgade maximibeloppet för totalpensionen;

6:o) f. d. befattningshavare vid undervisningsanstalter för dövstumma, skolhemmet i Vänersborg för blinda med komplicerat lyte, folkhögskolor och lantmannaskolor samt sinnesslöanstalter och vanförestalter, vilka äro berättigade till pension från dövstumläraernas pensionsanstalt; samt

7:o) f. d. lasarettsläkare och f. d. extra provinsialläkare, till vilkas pensionering bidrag lämnas av statsmedel;

och beräknas därvid tilläggsunderlaget i fall, som avses i 1:o), efter den utgående avlöningen, i de i 2:o), 4:o) och 6:o) omförmälda fallen efter pensionen eller understödet, i fall, som angives i 3:o), efter ersättningens belopp, i de i 5:o) avsedda fall efter summan av de belopp, som utgå från vederbörande pensionsanstalter och såsom tilläggs pension av statsmedel, där sådan tilläggs pension förekommer, samt i fråga om de under 7:o) omförmälda befattningshavare efter pensionsbeloppet, med inberäkning av det belopp, som i förekommande fall utgår av landsting eller stad, dock att i sistnämnda fall dyrtidstillägget utgår allenast med vad av det beräknade tillägget belöper å den av statsmedel utgående del av pensionen.

§ 9.

Pension, som utgår till sådan f. d. befattningshavare vid numera av staten övertagen järnväg, vilken med pension avgått från tjänst vid järnvägen redan innan den övertagits av staten, likställes i här ifrågasvarande avseende med pension av i § 1 angivet slag; och skall dyrtidstillägget beräknas enligt bestämmelserna i § 4.

Detsamma gäller pension, som från enskilda järnvägarnas pensionskassa eller med denna jämförlig pensionsinrättning utgår till f. d. befattningshavare vid statens järnvägar; dock att beträffande den, som jämte sådan pension åtnjuter pension från statens järnvägar, avpassad enligt bestämmelserna i Kungl. Maj:ts brev den 4 juni 1920 angående rätt till pension för viss personal, som vid statens övertagande av enskilda järnvägar eller bandelar övergått i statens järnvägars tjänst, dyrtidstillägg å honom sålunda tillkommande sammanlagd pensionsförmån skall beräknas enligt bestämmelserna i § 5 av denna kungörelse.

§ 10.

Om till dyrtidstillägg enligt denna kungörelse berättigad avlidit, innan detsamma till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbhuset; och utgår dyrtidstillägget i sådant fall för samma tid, för vilken pension får uppbäras.

§ 11.

Till hjälp vid dyrtidstilläggets uträkning utfärdar Kungl. Maj:t nödiga tabeller.

§ 12.

Dyrtidstillägget utbetalas i sammanhang med pension enligt de närmare föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelas.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1923, från och med vilken dag kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 357) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer upphör att gälla.

Reservation

av herrar *Lovén* och *Höglund*, vilka anför:

»Beträffande det av herr Julin i motionen nr 209 framställda förslaget hysa vi en från utskottet avvikande mening och få till stöd för densamma anför följande:

På sätt av motionären anförts, innehåller § 40 av pensionslagen den 4 juni 1920 (nr 254) för kommunikationsverken ett stadgande av det innehåll, att, därest tjänsteman, å vilken nämnda lag äger tillämpning, skulle vid avgång från tjänsten hava enligt de för honom vid lagens ikraftträdande gällande pensionsbestämmelser kommit i åtnjutande av högre pensionsbelopp än med tillämpning av stadgandena i nämnda lag, pensionen skall utgå med nämnda högre belopp. Enahanda bestämmelse återfinnes i 3 § g) av kungörelsen den 29 juni 1921, (nr 456) med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension.

Såsom motivering till ifrågavarande pensionsbestämmelser har anförts, att såsom en allmän regel vid löneregleringar gällde, att icke någon borde genom tillämpningen av nya avlöningsbestämmelser vid övergång till nya stat lida minskning i de avlöningsförmåner veder-

börande förut varit tillförsäkrad, och att motsvarande regel givetvis borde gälla även i fråga om pension.

Den regel, vilken sålunda ansetts böra gälla i fråga om avlöning och pension, har jämväl kommit till uttryck i de hittillsvarande bestämmelserna om dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. I den nu gällande kungörelsen i ämnet finnes sålunda i § 4 mom. 2 ett stadgande av innehåll, att, därest för befattningshavare med nyreglerad avlöning löneinkomsten jämte dyrtidstillägg understiger vad som skulle utgjort befattningshavarens löneinkomst närmast före övergången till den nya lönestaten jämte dyrtidstillägg enligt bestämmelserna i § 3, befattningshavaren äger åtnjuta gottgörelse härför i form av personligt dyrtidstillägg. Genom detta stadgande är varje innehavare av nyreglerad avlöning tillförsäkrad rätten att å ny stat erhålla en löneinkomst av minst samma storlek som den, han åtnjöt å den äldre staten. De personliga dyrtidstilläggen, vilka enligt Kungl. Maj:ts förslag till innevarande års riksdag skulle från och med den 1 juli 1923 upphöra, hava enligt riksdagens nyligen fattade beslut bibehållits.

I fråga om dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst gäller enligt nuvarande kungörelse i ämnet, § 5, en regel rakt motsatt den, som ansetts böra tillämpas beträffande i tjänst varande befattningshavare. Enligt nämnda paragraf skall sålunda, där pension av äldre typ med därå belöpande dyrtidstillägg komme att överstiga den nyreglerade pensionen för samma befattning med dyrtidstillägg å sistnämnda pension, avdrag å dyrtidstillägget för innehavare av äldre pension äga rum med sådant belopp, att summan av pension och dyrtidstillägg icke överstiger vad innehavare av nyreglerad pension i motsvarande befattning erhåller i pension jämte dyrtidstillägg. Ifrågasvarande bestämmelse infördes från och med den 1 juli 1922 efter förslag av 1921 års pensionskommitté (se proposition nr 123 år 1922, sid. 19—20). Syftet med bestämmelsen var att förekomma, att i samma befattning äldre pension jämte dyrtidstillägg skulle kunna överstiga reglerad pension jämte dyrtidstillägg. Någon särskild anledning att ordna saken så, att avdrag skulle äga rum för innehavare av äldre pension i stället för att tillägg skulle få ske till dyrtidstillägg å nyreglerad pension, finnes icke angiven.

Väl kan det enligt vår mening göras gällande, att förevarande spörsmål ligger något olika för f. d. befattningshavare än beträffande i tjänst varande befattningshavare. Om emellertid, såsom angivits beträffande förberörda bestämmelser i 1920 års pensionslag för kommunikationsverken och 1921 års pensionskungörelse för allmänna civil-

förvaltningen, samma princip, som för befattningshavare funnit uttryck i stadgandena om personliga lönetillägg och personliga dyrtidstillägg, givetvis borde tillämpas även i fråga om pension, synes det i konsekvens härmed riktigt, att den nuvarande bestämmelsen i 5 § av kungörelsen om dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare utbytes mot en bestämmelse av innehåll, att innehavare av nyreglerad pension tillförsäkras minst samma förmåner som motsvarande innehavare av oreglerad pension. Vi ha sålunda ansett oss böra i princip tillstyrka motionärens förslag.

I stället för bestämmelserna i § 6 mom. 1 av Kungl. Maj:ts förvarande förslag hava vi alltså ansett oss böra föreslå ett stadgande av innehåll att, därest för f. d. befattningshavare, som i § 5 avses, pensionen jämte dyrtidstillägg enligt nämnda paragraf understiger vad han skulle erhållit i pension enligt de för honom vid övergången på ny stat gällande pensionsbestämmelser jämte dyrtidstillägg enligt bestämmelserna i § 4, han skall åtnjuta gottgörelse härför i form av personligt dyrtidstillägg. Med en dylik bestämmelse erfordras intet särskilt stadgande om dyrtidstillägg till pensionerat kvinnligt biträde i det fall, som avses i mom. 2 av § 6.

Under åberopande av vad vi här anfört få vi hemställa,

att riksdagen må besluta, att § 6 av utskottets förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer skall avfattas i enlighet med vad vi ovan föreslagit.»